

Проців О. Р.,
кандидат наук з держ.упр., головний спеціаліст
Івано-Франківського обласного управління
лісового та мисливського господарства
м. Івано-Франківськ, Україна

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ТОРГІВЛЮ ДИЧИНОЮ У ГАЛИЧИНІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Проілюстровано напрямки діяльності мисливських товариств в Австро-Угорській імперії та Польщі у другій половині ХІХ–початку ХХ століття в частині лобювання законодавчого забезпечення державного управління у торгівлі дичиною та впливу на органи державної влади та місцевого самоврядування щодо ефективного дотримання існуючих вимог законодавства. Висвітлено діяльність товариств в організації матеріального, інформаційного, інституційного, наукового забезпечення процесу легалізації торгівлі дичиною. Проведено аналіз діяльності товариства у частині контролю за діяльністю органів влади Галичини та Другої Речі Посполитої щодо виконання ними функцій по належній організації торгівлі дичиною. Виявленатенденціядо зменшення ціни на дичину при належній організації її реалізації.

Ключові слова: мисливські товариства, дичина, торгівля, експорт, державне управління.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Без ґрунтовного дослідження діяльності громадських організацій неможливо повністю проаналізувати економічні та політичні процеси, що відбуваються у суспільстві. Для реалізації інтересів своїх членів вони відповідно впливали на процес ухвалення законодавчих актів у галузі мисливського господарства. Одним із ключових факторів, що негативно впливав на ефективність мисливства Галичини, було браконьєрство, пов'язане також й з нелегальною реалізацією дичини. Мисливські товариства Галичини були надзвичайно зацікавлені у нівелюванні незаконного полювання, яке спонукало їх чинити відповідний вплив на органи державної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена проблематика широко висвітлювалась у періодичній пресі Австро-Угорської імперії, а саме: у журналах «Łowiec» («Мисливець»), що виходив у Львові як друкований орган Галицького мисливського товариства з 10 січня 1878 року; «ŁowiecPolski» («Польський мисливець»), що виходив у Варшаві як орган цісарського товариства правильного полювання Польщі з 1899 року; «Де заграли мисливські сурми», виходив з 1926 по 1939 р.р. у м. Вільнюс.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою та завданням цього дослідження є висвітлення діяльності мисливських товариств в Австро-Угорській імперії та Другій Речі Посполитій кінця ХІХ – початку ХХ століття, зокрема їх впливу на органи державної влади у частині належного забезпечення реалізації дичини.

Вклад основного матеріалу дослідження. Свій вплив на законодавче забезпечення та його правозастосування у галузі торгівлі дичиною мали громадські організації. Головним чином, у Галичині це були Галицьке мисливське товариство, Малопольське мисливське товариства, Галицьке товариство охорони тварин, Львівські товариства мисливців ім. святого Губерта та «ТУР», товариства мисливців у Надвірній, Міжнародна мисливська рада. Серед багатьох апологетів створення мисливських товариств був Йозеф Ожегальський, який у 1879 році висловив ідею про потребу утворення мисливського товариства у Галичині, вказуючи на позитивну роль такого товариства не тільки для мисливців, але й для економіки Галичини. Крім того, він дотримувався думки, що розвиток мисливського господарства буде сприяти здешевленню ціни на м'ясо дичини на міських ринках[1].

У 1876 році у Львові з'явилося «Галицьке мисливське товариство». Перші збори членів товариства (42 особи) відбулись 24 квітня 1876 р., було обрано президію та керівництво. Абсолютною більшістю голосів головою товариства було обрано визначну особистість тих часів – графа Володимира Дідушицького[2 с. 80], який був натхненником товариства, великим знавцем і любителем природи та полювання. Зібравши велику колекцію тварин і птахів переважно під час полювання, він придбав палац у центрі Львова по вул. Театральній 18, де 1869 р. після його реконструкції був організований «Природничий музей ім. Дідушицьких», теперішня назва – Львівський природничий музей[3]. Слід відмітити, що він з перших

днів організації товариства лобював питання організації продажу дичини[4 с. 15-18].

Девізом у роботі товариства була боротьба з апагією та вимога від влади – виявляти та карати осіб за невиконання мисливського законодавства. За згодою Галицького мисливського товариства у Львові могла бути утворена його філія у місті Кракові при умові, що там збереться 100 членів, які будуть у своїй діяльності керуватися законом про товариства від 15 листопада 1867 р., застосовувати печатку з надписом «Галицьке мисливське товариство».

У статуті «Галицького мисливського товариства» були визначені ціль, засоби, управління та інші організаційні моменти діяльності товариства. Серед основних цілей товариства увага приділялася піднесенню стану звірини у державі, підтримці влади у нагляді за виконанням закону про полювання і у розслідуванні випадків невиконання Мисливського закону 1875 р.

Для досягнення своїх цілей товариство здійснювало особливий нагляд за виконанням Мисливського закону членами товариства, займалося викриттям браконьєрства і повідомляло про це владу для їх покарання, видавало винагороду за викриття браконьєрства, якщо випадки були розслідувані, а злочинець був покараний.

Відповідно до статуту Галицьке мисливське товариство складалось із членів – звичайних або чинних. Членом товариства міг бути кожен громадянин держави. Офіс товариства знаходився у Львові. Кожен член товариства міг бути присутнім на зборах товариства, мав право на виступ, голосування, безплатне отримання часопису товариства, подання пропозиції для вирішення проблем товариства.

Члени товариства, які були відсутні на зборах, мали право подати свою думку про роботу товариства письмово через одного із членів товариства. Проте члени товариства мали не тільки права, але й обов'язки, які передбачали: підтримувати цілі товариства, визначені його статутом; в особливий спосіб здійснювати нагляд за дотриманням мисливського закону; платити річний внесок у розмірі 5 золотих та вступний – 2 золоті; носити на полюванні відповідну відзнаку, отриману від товариства.

Для лобювання інтересів мисливців при торгівлі дичиною на зборах Галицького мисливського товариства 14 березня 1878 року Владислав Жонтак вніс пропозицію щодо організації на Львівському ринку торгового ряду для реалізації дичини. На думку доповідача, це дасть змогу зменшити ціну на дичину і вона буде конкурентоздатною щодо свійського м'яса[5 с. 3]. Першими на цей заклик відгукнулись граф Роман Потоцький, який направив 126 зайців і 2 кабани та князь Владислав Сапега(285 зайці). Львівські часописи відзначали, що мешканці Львова радо беруть дичину. З насиченням ринку торгівці свійським м'ясом змушені були знизити ціну[6 с. 50], а мисливські господарства отримали можливість без проблем реалізувати дичину[7 с. 177]. З метою належної організації продажу дичини журнал «Ловець» друкував оголошення про спеціально організований мисливський ряд на Львів-

ському ринку[8 с. 176], а Галицьке мисливське товариство ухвалило рішення про сплату 10% коштів від реалізованої дичини[9 с. 17]. Цей експеримент проіснував до кінця 1887 року. 1 січня 1888 року на зборах Галицького мисливського товариства було прийнято рішення про відміну утримування товариством місця для торгівлі дичиною на Львівському ринку, хоча робота у цьому напрямі не згорталась. Членам товариства було доручено провести аналіз ринку дичини, а головному редактору «Ловця» – через часопис інформувати мисливців про те, де можна найефективніше продати дичину[10 с. 8-10].

Для належної організації торгівлі дичиною та боротьби знезаконним полюванням товариством подано 13 січня 1880 року до Львівського магістрату звернення про проведення у лютому інвентаризації всіх м'ясних торгових і магазинів з метою виявлення незаконно добутої дичини[11 с. 38], а член товариства Лубенський запропонував прийняти звернення до керівництва залізниці, щоб воно не приймало посилки з дичиною без сертифікату походження дичини[12 с. 1-2].

Також Галицьке мисливське товариство лобювало внесення до проекту Мисливського закону таких змін: «Учотирнадцятиденний термін після закінчення визначеного законом терміну полювання заборонити торгівлю м'ясом певних видів дичини на торговцях, у магазину та готувати з неї їжу у ресторанах та їдальнях». При відстрілі дичини, яка знаходиться у вольєрах і яку дозволено відстрілювати будь-який час, повітова влада повинна видавати сертифікати походження»[13 с. 136-138]. Слід відмітити, що тодішня влада врахувала ці поправки, вони були враховані також Галицьким сеймом при прийнятті нового Мисливського закону у 1897 році[14 с. 10].

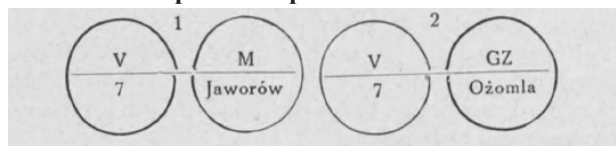
Питання незаконної торгівлі дичиною піднімали на зборах товариства у 1887 році, прийнявши звернення до влади щодо ефективного контролю за торгівлею дичиною[15 с. 153-154]. Неодноразово це питання піднімали й у мисливському часописі «Ловець»[16 с. 18-19]. На нараді товариства 30 травня 1903 року було ухвалене рішення, щоб направити звернення до намісника Галичини, в якому серед іншого зазначалось, що у Львові й у провінції не дотримуються вимоги торгівлі дичиною[17 с. 15-16], [18 с. 151]. На чисельні звернення Галицького мисливського товариства намісник Галичини Андрій Потоцький 13 серпня 1904 року направив до всіх старост розпорядження № 108.358 про суворий контроль за торгівлею дичиною, що великою мірою запобігає браконьєрству. Він наголошував, щоб старости повітів взяли під особистий контроль реалізацію дичини та особливо звертали увагу на сертифікати походження м'яса відповідно до вимог статті 37 тогочасного мисливського закону Галичини[19 с. 209]. На зборах було прийняте звернення до всіх членів товариства – контролювати ресторани та магазини на предмет легальної реалізації дичини[20 с. 287], так як торгівці продають у великій кількості зайців, яких заборонено відстрілювати з 14 лютого, а також випадки порушень правил торгівлі повідомляти органам державної влади[21 с. 49].

Слід відзначити, що товариство намагається вноормувати реалізацію дичини не лише апелюючи до влади щодо ефективного правозастосування, але й вживало відповідні заходи. Так, для кращого контролю за реалізацією дичини товариство уклало угоду з торговцями м'яса щодо їхньої співпраці з членами товариства. Але така співпраця не дала сподіваних позитивних результатів. Тому було прийнято рішення про створення синдикату. Для організації синдикату на практиці товариство звернулось до найбільших закупівельників дичини з метою налагодження прямих контактів, щоб таким чином, оптимізувати витрати на торгівлю і відмежувати спекулянтів, які лише наживались на мисливських господарствах та спричиняли здороження дичини, а відповідно зменшення попиту на неї.

Власникам великих мисливських господарств було запропоновано подати інформацію про заплановані полювання, яку в подальшому передавали споживачам. На думку організаторів, централізація торгівлі принесе користь не лише мисливським господарствам, але й споживачам продукції. Для практичної реалізації цього проекту товариство вирішило профінансувати проект у сумі 250 крон та запропонувало ухвалити відповідні інструкції для організації роботи. На пропозицію члена товариства П. Ковнацького було ухвалено звернення до місцевих часописів з пропозицією публікації термінів полювання та нагадування про заборону закупівлі дичини у заборонений час. Граф Шембек запропонував звернутись до влади, щоб вони видали членам Галицького мисливського товариства відповідні посвідчення, щоб ті мали право контролю на ринках. Зокрема, член товариства П. Висоцькі звернув увагу, що дуже багато торговців зловивають при торгівлі дичиною тим, що отримавши один раз сертифікат на партію зайців і продавши їх, вони той самий сертифікат використовують для продажу зайців, куплених у браконьєрів. Він вважав сертифікати про походження дичини неефективним механізмом у запобіганні нелегальній торгівлі дичиною запропонував набагато вигідніший метод: внести зміни до законодавства з вимогою накладати на легально добуту дичину металеву пломбу з вигравірованою інформацією про повіт, з якого походить дичина. Посилаючись на практику інших країн, де їх використовували, підробити пломбу було неможливо [22 с. 162-163]. Слід відмітити, що аналогічну вимогу висували на зборах і члени мисливського товариства ім. Святого Губерта у Львові у 1890 році. Вони пропонували, щоб пломби видавав староста повіту власникам мисливських угідь або їх орендарям. На підтвердження легальної добутої дичини пломбу слід було закріпити на вусі у копитних видів дичини та на дзьобі – у пернатих [25 с. 139]. Про важливість врегулювання різних аспектів торгівлі дичиною свідчить й думка Казимира Висоцького про відсутність належного механізму для встановлення походження дичини, що спричиняє до спекуляцій на міжнародному рівні. Проблеми із встановленням походження дичини дозволили блокувати доступ на ринки реалізації мисливської продукції навіть деяким країнам. Так, експортери з Німеччини монополізували екс-

порт дичини до Франції, Англії та Італії, не допускаючи на ці ринки польських експортерів. Маніпулюючи інформацією, що у Польщі дичина низької якості, вони її ж самі скуповували у Польщі для наступної реалізації у ці країни, видаючи її за німецьку продукцію. Дієвим механізмом, який би запобіг цьому шахрайству, на думку автора статті К. Висоцького, мало стати запровадження на законодавчому рівні пломбування дичини. (Див. запропоновані К. Висоцьким зразки пломб для визначення місця походження дичини на рівні старо-стату та господарства, в якому її добуто) [24 с. 154-155].

Зразки запропонованих пломб

Повторно питання організації торгового ряду з продажу дичини піднімали на зборах товариства 2 липня 1907 року [25 с. 166]. Для цього було виділено 250 крон [26 с. 146], [27 с. 150]. Свої дії товариство аргументувало тим, що жодне підприємство у Львові не займається торгівлею дичини. Відзначали, що дичину у Львові продають у магазинах, що спеціалізуються на спеціях з метою приваблення потенційних покупців. Спекулянти у Львові в основному продавали дичину у закутках кам'яниць. Найбільше спекуляція дичиною активувалась до Різдва свята [28 с. 163]. Оскільки купити дичину можна було лише в обмеженій кількості через відсутність налагодженої торгівлі, то й ціна на неї зростала [29 с. 291-292].

Для більш ефективного контролю було домовлено співпрацювати з **Галицьким товариством охорони тварин, так як мета обох товариств збігалась** [30 с. 134-135]. Для співпраці у 1912 році між Галицьким мисливським товариством та Галицьким товариством охорони тварин було укладено угоду, відповідно до якої компетенція контролю за торгівлею дичиною було також покладено і на членів Галицького товариства охорони тварин [31 с. 89], [32 с. 140-141]. Товариство пропонувало на законодавчому рівні затвердити вимогу не лише встановити пломби, але й реалізовувати дичину лише через сертифікованого торговця [33 с. 151].

З розпадом Австро-Угорської імперії Галицьке мисливське товариство реорганізували. Новій владі – Другій Речі Посполитій не сподобалась назва «Галицьке» і, щоб затерти українську ідентифікацію, його переіменували на «Малопольське мисливське товариство» [34 с. 178].

Відповідно до статуту товариства члени товариства були зобов'язані вести боротьбу з браконьєрством та контролювати браконьєрів у випадку торгівлі «краденою» дичиною. Для досягнення мети товариство тісно співпрацювало з органами державної влади. Для заохочення членів товариства у боротьбі з браконьєрством та нелегальною торгівлею дичиною була заснована відзнака для тих осіб, які проявили велику відвагу у небезпечній ситуації, що загрожувала їм втраатою здоров'я або життя [35 с. 78-79]. На зборах товариства 8 червня 1927 року було прийняте рішення про заохо-

чення не лише членів товариства, але й також службовців державної поліції, які проявили наполегливість у боротьбі з нелегальною торгівлею дичиною[36 с. 78-79]. Для практичного подолання нелегальної торгівлі дичиною у періодичній мисливській пресі друкували звернення із закликами до членів Малопольського мисливського товариства – повідомляти органи державної влади про випадки реалізації дроздів[37 с. 47]. На зборах 16 червня 1927 року товариство прийняло рішення організувати торговий ряд для ефективного продажу дичини[38 с. 186].

Питання нелегальної торгівлі дичиною піднімали не лише мисливські товариствами, але й громадські організації Галичини, що ставили собі за мету підняти економіку, впливати на екологію та гуманне ставлення до диких тварин.

У 1871 році на загальних зборах Галицького господарського товариства зазначалось, що органи влади у Львові не вживають жодних заходів щодо дотримання вимог закону про заборону торгівлі дичиною у заборонений час[39 с. 3].

Ефективних результатів у боротьбі з нелегальною торгівлею дичиною досягло Мисливське товариство східних земель, яке у період з 1927 по 1934 рік виплатило поліції премій на суму 1840 злотих за добре організовану боротьбу з браконьєрством та організацію облав на нелегальних торгівців дичиною[40 с. 1].

Питання реалізації добутої дичини врегулювали статут мисливських товариств, які на практиці вели мисливське господарство. Зокрема, статут і правила поведінки Товариства мисливців ім. Святого Губерта у Львові від 9 вересня 1884 року визначав, що полювання у мисливських угіддях товариства можливе лише при поданні мисливцем інформації керівнику товариства. У випадку невиконання цієї вимоги конфісковану дичину реалізовували, а кошти поступали на рахунок товариства[41 с. 55], [42 с. 184-185].

Аналогічні вимоги були у Ковельському мисливському товаристві, при чому порушник навіть позбавлявся права викупити дичину[43]. Також у товаристві дозволяли полювати не членам товариства (гостям) за умови, що добута ними дичина буде реалізована, а кошти будуть зараховані товариству[44 с. 187].

Про статтю доходів від реалізації дичини йшлося у статуті Надвірнянського мисливського товариства[45]. У статуті та правилах поведінки мисливців під час полювань, мисливського товариства ТУР у Львові ухвалених на загальних зборах 28 червня 1924 і доповнених 29 червня 1926 року, визначалось, що бюджет товариства поповнюється від реалізації спірної дичини, дичини, добутої запрошеними на полювання гостями, та яка не була запланована до полювання. У цьому випадку право першості при купівлі мав мисливець, який на полюванні нічого не добув. Якщо таких не було, то право на купівлю визначав жереб, а ціну – керівник полювання[46 с. 12]. Дичина приваблювала також місцеве населення і спокушала до незаконного добування. Щоб люди не спокушались, у статуті Каліського мисливського товариства було визначено, що добути дичину заборонено реалізовувати на території

мисливських угідь товариства[47]. Відомі випадки, коли місцеві сільські браконьєри реалізовували незаконно добуту дичину мисливцям з міста, яким не пощастило[48 с. 4].

Питання реалізації дичини знайшло своє відображення у міжнародних мисливських організаціях Австро-Угорської імперії та Європи. Зокрема, на нараді делегацій мисливських товариств у Відні 7 червня 1883 року відзначалось, що законодавство країн імперії не відповідає ефективній торгівлі дичиною[49 с. 120], [50 с. 120-125].

Практично аналогічна резолюція була прийнята на Міжнародному мисливському конгресі 15-18 травня 1907 року, скликаного «Saint Hubert Club de France»[51 с. 118]. Участь у ньому взяла тодішня наукова, економічна, господарська еліта. Керував конгресом князь Фредерик за допомогою міністрів, керівників департаментів Міністерства сільського господарства Австрії та Франції. У резолюції конгресу відзначалось, що пломбування добутої дичини має позитивний вплив на боротьбу з браконьєрством. Також владі слід організувати гуртову торгівлю дичиною, мотивувати продавців до застосування морозильних камер, знизити тариф на перевезення продукції з дичини, організувати належну торгівлю дичиною на базарах, спростити контроль за продажем дичини, щоб не створювати незручностей для споживача[52 с. 233-235].

Питання нелегальної торгівлі дичиною піднімали у 1908 році у Брюсселі на нараді «Міжнародної спілки підтримки мисливства» («Office international de Documentation pour la Chasse»). Серед іншого розглядали питання підвищення рівня торгівлі дичиною, ведення статистики торгівлі дичиною, особливо її експорту[53 с. 240-242].

Питання реалізації дичини піднімали на Першій міжнародній мисливській виставці 1910 року у Відні. За результатами її роботи вийшла книга (320 сторінок), в якій розглядали серед іншого питання врегулювання торгівлі дичиною[54 с. 58].

На третій сесії Міжнародної мисливської ради, що відбулась з 19 по 22 квітня 1934 року у Варшаві, була прийнята резолюція про створення у країнах Європи належних умов для імпорту/експорту дичини. Для координації дій Рада створила орган, що сприяв би виконанню цієї задачі[55 с. 125].

Наукове забезпечення торгівлі дичиною у Другій Речі Посполитій було покладено на «Перший польський мисливський інститут», організований 28 квітня 1928 року у місті Станіславів[56 с. 352-357]. Відповідно до статуту інститут надавав посередницькі послуги при обміні, продажу і закупці мисливської звірини, організував експорт мисливських тварин[57 с. 118].

Отже, громадські мисливські організації, метою яких була належна організація ефективного мисливського господарства, лобювали питання відповідного законодавчого забезпечення та правозастосування органами державної влади прозорої процедури продажу дичини. Мисливські організації брали на себе функцію громадського контролю за належним дотриманням законодавства та координуючу функцію при реалізації дичини виробниками та потенційними покупцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ożegalski J. Uwagi myśliwskie dla wszystkich myśliwych i właścicieli dzierżemskich w Galicyi jakoteż w Królestwie Polskiem/ Jozef Ożegalski. – Kraków: drukiem W. Kornickiego, 1879. – 15. s.
2. Ilustrowany skorowidz stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów : druk. Fr. S. Reichman, 1894. – S. 80.
3. В. Дідушицький [елект. ресурс]. – Режим доступу : <http://museum.lviv.net/ua/history/history.php>.
4. Dwudziestopięcioletnią rocznicą // Łowiec. – 1903. – № 2. – S. 15-18.
5. Sprawozdanie z czynności Galicyjskiego Towarzystwa Łowieckiego od dnia 16. marca 1876 do końca grudnia 1877 // Łowiec. – 1878. – № 1. – S. 3.
6. Sprawy towarzystwa łowieckiego // Łowiec – 1878. – № 4. – S. 50.
7. Sprawozdanie z czynności Wydziału Towarzystwa łow. za czas od 15. Września 1877 do 15. Października 1878 // Łowiec. – 1878. – № 12. – S. 177.
8. Ogłoszenia // Łowiec. – 1878. – № 11. – S. 176.
9. Sprawy towarzystwa łowieckiego // Łowiec – 1880. – № 2. – S. 17.
10. Kronika // Łowiec. – 1888. – № 2. – S. 8-10.
11. Towarzystwo myśliwych im. Św. Huberta we Lwowie // Łowiec. – 1880. – № 3. – S. 38.
12. Sprawozdanie stenograficzne z Walnego zgromadzenia galic. towarzystwa łowieckiego z dnia 14 października 1883 // Łowiec. – 1883. – № 11. (dodatek nadzwyczajny) – S. 1-2.
13. W sprawie ustawy łowieckiej // Łowiec. – 1890. – № 9. – S. 136-138.
14. Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S. 10.
15. Ankieta łowiecka // Łowiec. – 1887. – № 9. – S. 153-154.
16. Schult W sprawie wykonania ustawy łowieckiej // Łowiec – 1899. – № 2. – S. 18-19.
17. Sprawy Towarzystwa Posiedzenie Wydziału towarzystwa z d. 30 maja 1903 // Łowiec. – 1903. – № 12. – S. 15-16.
18. Nasza petycja do Wydziału krajowego // Łowiec. – 1903. – № 13. – S. 151.
19. Okólnik do wszystkich panów c.k. starostów // Łowiec. – 1904. – № 18. – S. 209.
20. Odezwa // Łowiec – 1907. – № 24. – S. 287.
21. Obwieszenie // Łowiec. – 1913. – № 5. – S. 49.
22. Walne zgromadzenie // Łowiec – 1905. – № 14. – S. 162-163.
23. Kilka słów o nowej ustawie łowieckiej dla Galicyi. (Na podstawie obrad komisji, z Towarzystwa myśliw. im. św. Huberta wybranej.) // Łowiec. – 1890. – № 9. – S. 139.
24. Wysocki Kazimierz Plomba jako świadectwo pochodzenia zwierzyny // Łowiec – 1934. – № 19-20. – S. 154-155.
25. Walne Zgromadzenie Gal. Towarzystwa Łowieckiego odbyte we Lwowie, dnia 2. lipca 1907. // Łowiec – 1907. – № 14. – S. 166.
26. Preliminarz galicyjskiego Towarzystwa łowieckiego na rok 1906 // Łowiec – 1907. – № 12. – S. 146.
27. Preliminarz galicyjskiego Towarzystwa łowieckiego na rok 1906 // Łowiec – 1906. – № 12. – S. 150.
28. Walne zgromadzenie // Łowiec – 1905. – № 14. – S. 163.
29. Na czasie // Łowiec. – 1906. – № 24. – S. 291-292.
30. Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia XIII. Zjazdu, z dnia 4. czerwca // Łowiec. – 1909. – № 12. – S. 134-135.
31. Łowiec – 1912. – № 7. – S. 89.
32. Odezwa gal. Towarzystwa ochrony zwierząt // Łowiec. – 1909. – № 12. – S. 140-141.
33. Na czasie // Łowiec – 1906. – № 12. – S. 151.
34. Проців О. Р. Діяльність Товмаського осередку Галицького мисливського товариства кінця XIX – початку XX ст. // Тлумач: історія та сучасність: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 800-річчю заснування м. Тлумач (Тлумач, 24 жовтня 2013 р.) / упорядник А.А. Білас. – Івано-Франківськ – Тлумач : Злагода, 2014. – С. 178.
35. Sprawy towarzystwa // Łowiec – 1929. – № 5. – S. 78-79
36. Statut odznaki honorowej dla członków straży łowieckiej i funkcjonariuszy Policji Państwowej // Łowiec. – 1929. – № 5. – S. 78-79.
37. Komunikaty // Łowiec. – 1933. – № 4. – S. 47.
38. Sprawy Towarzystwa. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 16. Września 1927 r. // Łowiec – 1927. – № 10. – S. 186.
39. Drugi dzień walnego Zgromadzenia Rady ogólnej galic. Towarzystwa gospodarskiego // Gazeta Narodowa. – 1871. – № 218. – 11 lipca. – S. 3.
40. Co daje Towarzystwo Łowieckie Ziemi Wschodniej swym członkom? // Gdzie zagrały trąbki myśliwskie?.. – 1934. – № 4. – S. 1.
41. Przewodnik łowiecki członków towarzystwa myśliw. imienia św. Huberta we Lwowie. – Lwów, 1884. – S. 55.
42. Towarzystwo myśliwych im. Św. Huberta we Lwowie. Sprawozdanie z czynności Towarzystwa w pierwszym roku swego istnienia // Łowiec. – 1880. – № 12. – S. 184-185.

43. Regulamin myśliwski Kowielskiego towarzystwa myśliwskiego. – Kowel: Drukarnia Brandesa i Kaweberga, 1924. – 12 s.
44. Statuta Towarzystwa myśliwych imienia Ś-go Hubertawe Lwowie // Łowiec – 1880. – № 12. – S.187.
45. Statut towarzystwa myśliwskiego w Nadwornej. – Nadworna, 1937. – 11s.
46. Статут і правильник ловецького товариства «Тур» у Львові. – Львів: Наук. товариство ім. Т. Шевченка, 1926. – С.
47. Postanowienie dotyczące polowań (regulamin). – Kalisz, 1927. – 7s.
48. Towarzystwo łowieckie // Gazeta lwowska. – 1882. – № 4. – 5 stycznia. – S.4.
49. Protokół narady wstępnej odbytej dnia 7. Czerwca b. r. w Wiedniu w celu utworzenia centralnego Związku przedlitawskich Towarzystw łowieckich // Łowiec. – 1883. – № 8. – S.120.
50. Protokół narady wstępnej // Łowiec. – 1883. – № 8. – S.120-125.
51. Międzynarodowy kongres myśliwski w Paryżu // Łowiec Polski. – 1907. – № 9. – S.118.
52. Krogulski S. Międzynarodowy kongres myśliwski w Wiedniu // Łowiec. – 1910. – № 20. – S.233-235.
53. Łoboś S. Potrzeby naszego myśliwstwa // Łowiec – 1910. – № 20. – S. 240-242.
54. Zliteratury łowieckiej // Łowiec Polski. – 1911. – № 4. – S.58.
55. Międzynarodowa Rada łowiecka // Łowiec. – 1934. – № 15-16. – S. 125.
56. О.Р. Проців З історії діяльності Станіславівського мисливського інституту // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 20.14. – Львів, 2010. – С.352-357.
57. Powstanie pierwszego polskiego instytutu łowieckiego // Łowiec. – 1928. – № 8. – S.118.

О. Р. Проців,

Івано-Франківське обласне управління лісного і охотничого господарства г. Івано-Франківськ, Україна

ВЛИЯНИЕ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА ТОРГОВЛЮ ДИЧЬЮ В ГАЛИЦИИ КОНЦА XIX - НАЧАЛА XX ВЕКА.

Проілюстровано напрямлення діяльності охотничьих обществ в Австро-Венгерской імперии и Польше во второй половине XIX-начале XX века в части лоббирования законодательного обеспечения государственного управления торговлей дичью и влияния на органы государственной власти и местного самоуправления для эффективного соблюдения существующих требований законодательства. Отражена деятельность обществ в организации материального, информационного, институционального, научного обеспечения процесса легализации торговли дичью. Проведен анализ деятельности общества в части контроля за деятельностью органов власти Галиции и Второй Речи Посполитой, за выполнением ими функций надлежущей организации торговли дичью. Выявлена тенденция к уменьшению цены на дичь при надлежущей организации реализации.

Ключевые слова: охотничьи общества, дичь, торговля, экспорт, государственное управление.

O. Protsiv,

Ivano-Frankivsk Regional Department of Forestry and Hunting of the Ivano-Frankivsk, Ukraine

THE INFLUENCE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS ON GAME TRADE IN GALICIA IN LATE 19TH -EARLY 20TH CENTURY

The attention has been brought to the hunting societies in Austro-Hungarian Empire and Poland in the late 19th-early 20th century and their activity in the field of lobbying the state administration legislative support of game trade and the influence on public authorities and local governments in terms of effective implementation of existing legislation. The role of societies in the organization of financial, informational, institutional and scientific support of the legalization of game trade has been also highlighted. The role of society in terms of control over the activity of authorities in Galicia and the Second Polish Republic concerning carrying out their functions in the field of game trade. The tendency towards decrease of game price in case of proper organization has been revealed

Key words: hunting societies, game, trade, export, public administration

Рецензенти: Штиршов О. М., канд. наук з держ. упр., доцент;

Шатун В. Т., канд. політ. наук, доцент.